



Miljøministeriet

EU og Internationalt
Den 14. september 2023
MIM 100-23

Samlenotat
Rensning af byspildevand – tidligt forhandlingsoplæg

1. Kommissionens forslag til revision af Rådets direktiv om rensning af byspildevand (91/271/EØF)
- *Tidligt forelæggelse*
KOM (2022) 541

side 2

Kommissionens forslag til revision af Rådets direktiv om rensning af byspildevand (91/271/EØF) KOM (2022) 541

Revideret version af kommenteret dagsorden af den 23. februar 2023. Nye afsnit er markeret med en streg i margenen.

Resumé

Kommissionen har den 26. oktober 2022 fremsat forslag til revideret direktiv om byspildevand. Forslaget skal afløse direktiv om rensning af spildevand fra 1991 og er en del af udmøntningen af den grønne pagt, herunder særligt handlingsplanerne om nulforurening og cirkulær økonomi. Forslaget sigter på at tilføre bedre viden om- og bedre rensning af spildevandet for miljøfarlige stoffer, udvidet producentansvar i forhold til rensning af kosmetik- og medicinrester, betydelige reduktioner af klimagasemissioner på europæisk niveau, skrappe krav i forhold til udledning af næringsstoffer fra overløb og renseanlæg samt mere information til offentligheden. Den bedre viden om- og rensning af miljøfarlige stoffer og næringsstoffer vil understøtte målene i vandområdeplanerne om opnåelse af god økologisk og god kemisk tilstand i målsatte vandområder. Der foreslås en udvidelse af direktivets virkefelt, krav til regulering af overløb af spildevand, krav om bedre rensning af spildevandet for miljøfarlige stoffer og næringsstoffer, et udvidet producentansvar til finansiering af bedre rensning, bedre overvågning af overløb og miljøfarlige stoffer samt krav om energineutralitet i spildevandssektoren. Forslaget skønnes at påvirke beskyttelsesniveauet positivt i Danmark, idet reglerne skærpes på en række områder.

Den statsfinansielle, samfundsøkonomiske og erhvervsøkonomiske konsekvensanalyse viser, at Kommissionens forslag forventes at få mindre statsfinansielle konsekvenser, samfundsøkonomiske konsekvenser og væsentlige erhvervsøkonomiske konsekvenser. Regeringen hilser forslaget velkomment og støtter, at der er fokus på bedre rensning af mikroforureninger og næringsstoffer, cirkulær økonomi og energieffektivitet samt øget overvågning af overløb fra kloakker. Regeringen vil arbejde for at minimere de administrative omkostninger og for en realistisk implementeringsplan, der er afstemt med de frister, der følger af Vandrammedirektivet. Regeringen vil endvidere arbejde for, at der bliver bedre monitorering af miljøfarlige stoffer, klimagasser og overløb. Regeringen finder det vigtigt, at der indføres national fleksibilitet i forhold til finansieringen af et fjerde rensetrin, samt at grundlaget for et eventuelt udvidet producentansvar bliver kvalificerede således, at alle mikroforurenende stoffer bliver omfattet. Sagen forventes på dagsordenen for rådsmødet (miljø) den 16. oktober 2023 med henblik på en generel indstilling.

Baggrund

Kommissionen har ved KOM (2022) 541 af den 26. oktober 2022 fremsendt Kommissionens forslag til revision af Rådets direktiv af 21. maj 1991 om rensning af byspildevand. Forslaget er fremsat med baggrund i evaluering af Byspildevandsdirektivet SWD (2019) 700 final og efterfølgende Impact Assessment SWD (2022) 541. Forslaget er oversendt til Rådet den 18. januar 2023 i en dansk sprogudgave. Forslaget er fremsat med hjemmel i TEUF artikel 192 og skal behandles efter proceduren for den almindelige lovgivningsprocedure i TEUF artikel 294. Rådet træffer således afgørelse med kvalificeret flertal.

Forslaget er sat på dagsordenen for rådsmøde (miljø) 16. oktober 2023 mhp. vedtagelse af en general indstilling.

Formål og indhold

Byspildevandsdirektivet fra 1991 har til formål at beskytte vandmiljøet mod udledning af urensset spildevand fra husholdninger i byområder med mere end 2.000 indbyggere. Direktivet stiller krav til indsamling og

rensning af spildevand fra disse områder. En tidligere evaluering har vist, at direktivet er gennemført utilstrækkeligt og uens i medlemsstaterne.

I den grønne pagt understreges behovet for bedre rensning af spildevandet i EU. Som udmøntning af den grønne pagt har Kommissionen derfor fremsat forslaget til revision af byspildevandsdirektivet. Forslaget skal også ses i sammenhæng med Kommissionens netop fremsatte forslag til ændring af 3 vanddirektiver med særlig fokus på prioriterede stoffer. Direktivet indeholder følgende forslag:

Artikel 5: Indsats mod overløb og regnvandsudløb

Kommissionen foreslår, at medlemsstaterne senest i 2035 - på baggrund af afdækning af risikoområder - skal have udarbejdet integrerede kloak/klimatilpasningsplaner for alle byområder med 10.000 indbyggere og derover. (For byområder med 100.000 indbyggere og derover gælder det i 2030). Derudover indføres et vejledende EU-mål om, at max 1 % af det spildevand, der tilføres kloakken, må ende i overløb.

Artikel 6: Flere byområder omfattet af grundlæggende krav

Kommissionen foreslår, at grænsen for hvornår et byområde skal leve op til de grundlæggende krav til indsamling og rensning af spildevand nedsættes fra 2.000 indbyggere til 1.000 indbyggere.

Artikel 7: Bedre rensning for næringsstoffer

Kommissionen foreslår, at kravene til rensning af spildevand skærpes således, at medlemsstaterne enten sikrer, at den maksimale koncentration i udledning af rensset spildevand er 6 mg/l for kvælstof og 0,5 mg/l for fosfor eller, at spildevandssystemet på nationalt plan kan reducere indholdet af kvælstof med 80 % og fosfor med 82,5 % fra 2035. Fra 2040 vil kravene være 80 % for kvælstof og 90 % for fosfor. Kommissionen foreslår endvidere, at alle renseanlæg, der renser spildevand fra 10.000 personer og derover, i 2040 skal have et tredje rensetrin med kvælstof- og fosforjernelse. (For anlæg fra 100.000 personer og derover gælder det fra 2035).

Artikel 8, 9 og 10: Rensning for mikroforurenende stoffer (MFS) og udvidet producentansvar

Kommissionen foreslår, at alle medlemsstater skal have udarbejdet en liste over nationale vandområder, hvor koncentrationen eller akkumuleringen af MFS udgør en risiko for sundhed eller miljø i 2030 (MFS følsomme vandområder). Kommissionen foreslår endvidere, at alle renseanlæg, der renser husholdningsspildevand for 100.000 personer og derover, fra 2035 skal have et fjerde rensetrin, der fjerner 80 % af MFS. For anlæg, der renser for 10.000 - 100.000 personer, gælder det 50 % af anlæggene i 2035 og alle anlæg fra 2040, hvis de udleder til MFS følsomme områder. Kommissionen foreslår endeligt, at medlemsstaterne i 2025 skal have etableret en ordning for udvidet producentansvar, så producenter af lægemidler og kosmetikartikler skal finansiere ordningen, hvis deres produkter bidrager til udledning af MFS til spildevandet. Der er en bagatelgrænse på 2 tons om året. Ordningen skal differentieres, alt efter hvor giftigt produktet er for vandmiljøet.

Artikel 11: Energinutralitet i spildevandssektoren

Kommissionen foreslår, at alle renseanlæg der renser husholdningsspildevand for mere end 10.000 personer fra 2030 skal foretage en energi audit mindst hvert fjerde år. (For anlæg fra 100.000 personer og derover gælder det fra 2025). Kommissionen foreslår endvidere, at hele spildevandssektoren, defineret som renseanlæg der renser husholdningsspildevand fra 10.000 personer og derover fra 2040, skal producere mindst 100 % af den energi, de anvender).

Artikel 14 og 15: Revurdering af tilslutning- og udledningstilladelser samt vandgenbrug

Kommissionen foreslår, at udledningstilladelser for renseanlæg skal revurderes hvert 6 år. Virksomheders tilslutningstilladelser til spildevandssystemet skal ligeledes revurderes, hvis betingelserne for renseanlæggets drift eller udledningskrav ændres. Kommissionen foreslår endvidere, at medlemsstaterne arbejder for maksimalt genbrug af rensset spildevand til fx markvanding, teknisk vand eller vandføring i naturen.

Artikel 17: Overvågning af sygdomme gennem spildevand

Kommissionen foreslår, at medlemsstaterne fremover overvåger følgende sygdomme gennem spildevandet i 70 pct. af renseanlæg, der renser husholdningsspildevand for mere end 100.000 personer:

- SARS-COV – 2
- Poliovirus
- Influenza virus
- Resistente bakterier (Anlæg over 100.000 personer)

Derudover skal der overvåges for nye sygdomme og nye forureningskilder.

Artikel 18: Risikostyringsplaner

Kommissionen foreslår, at medlemsstaterne skal udarbejde en national risikostyringsplan, der tager højde for risiko ved spildevand for:

- Drikkevandsressourcen
- Badevand
- God økologisk status for vandmiljøer
- Vandområder med akvakultur

Artikel 19: Adgang til toiletter

Kommissionen foreslår, at medlemsstaterne inden 2028 skal udarbejde en plan der sikrer, at alle grupper har adgang til toiletter.

Artikel 20: Slamhåndtering

Kommissionen foreslår, at medlemsstaterne skal sikre, at slamhåndteringen sker i overensstemmelse med affaldsdirektivet og -hierarkiet, samt at der sker maksimal udnyttelse af ressourcer og minimal påvirkning af miljøet. Kommissionen foreslår også, at der fastsættes delegerede retsakter, der sætter minimums genanvendelsesrater for kvælstof og fosfor.

Artikel 21: Overvågning og afrapportering

Kommissionen foreslår, at medlemsstaterne skal sikre, at følgende nye ting skal overvåges mindst hvert andet år og afrapporteres for byområder og renseanlæg med over 10.000 indbyggere:

- Andelen af genbrugt vand
- Klimagasemissioner
- Energiforbrug og -produktion
- Overløb og regnvandsudløb
- Miljøfarlige stoffer, inkl. PFAS i spildevandsudløb
- Mikroplastik i slam

Artikel 22: Information til offentligheden

Kommissionen foreslår, at medlemsstaterne skal sikre, at offentligheden får en up-to-date information om indsamling og behandling af spildevand.

Kommissionen foreslår endvidere, at spildevandsselskaberne skal oplyse deres kunder direkte om, gennem regning eller andet, hvordan de lever op til direktivets krav om rensning mv.

Artikel 30: Evaluering

Kommissionen foreslår, at direktivet evalueres i 2030 og 2040.

Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har endnu ikke udtalt sig.

Nærhedsprincippet

Det vurderes, at forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet. Store dele af vandområderne i EU er grænseoverskridende, og da forslaget vil bidrage til at undgå grænseoverskridende forurening, er fællesskabsregulering nødvendig. Flere af forslagens initiativer, særligt udvidet producentansvar, er med til at sikre, at der ikke skabes uhensigtsmæssigt forskelligartede konkurrencevilkår i medlemsstaterne, og det vurderes på den baggrund også, at regulering bør ske gennem vedtagelse af fælles EU lovgivning. Endelig vurderes formålet med forslaget samlet set bedst at kunne indfries ved hjælp af regulering på EU-niveau.

Gældende dansk ret

Håndtering af spildevand er reguleret i et bredere kompleks, hvor flere bekendtgørelser spiller ind. Miljøbeskyttelsesloven og spildevandbekendtgørelsen er dog den vigtigste regulering i relation til håndtering af spildevand. Reglerne stiller bl.a. krav om tilladelser til udledning til vandområder, tilledning af spildevand til spildevandsanlæg, kommunernes udarbejdelse af planer for bortskaffelse af spildevand (spildevandsplan) mm. Reglerne fastsætter endvidere en tilslutningspligt for grundejere i kloakoplande, som fastlagt i spildevandsplanen.

Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

En vedtagelse af forslaget kan medføre behov for tilpasning af dansk lovgivning.

Statsfinansielle konsekvenser og administrative konsekvenser for det offentlige

Forslaget vil forventeligt have statsfinansielle og administrative konsekvenser. Forslaget vil betyde flere opgaver for miljømyndighederne med planlægning og monitorering, som vil lede til meromkostninger i stat og kommuner. Der vil være administrative omkostninger til implementering, overvågning og tilsyn for mellem 2 og 5,5 mio. kr. årligt), herudover vil overvågning af sygdomme i spildevand medføre omkostninger for op mod 25,0 mio. kr. om året, såfremt det bliver et krav.

Det bemærkes, at afledte nationale udgifter som følge af EU retsakter afholdes inden for de berørte ministeriers bevillingsramme jf. budgetvejledningens bestemmelser herom.

Samfundsøkonomiske konsekvenser

Forslaget skønnes at medføre samfundsøkonomiske konsekvenser. Spildevandsselskaberne vil sandsynligvis blive pålagt flere opgaver, som helt eller delvist skal finansieres af forbrugerne. Ifølge EU Kommissionens impact assesment vil der være positive samfundsøkonomiske fordele i form af forbedret vandkvalitet, mindre energiforbrug og mindre CO₂ udledning.

Erhvervsøkonomiske og administrative omkostninger for virksomhederne

Såfremt et udvidet producentansvar indføres, vil det have betydelige erhvervsøkonomiske og administrative omkostninger for virksomhederne inden for kosmetik- og medicinalbranchen. Det vurderes, at brancherne gennem det udvidede producentansvar, med Kommissionens forslag, skal finansiere udgifter til rensning, tilsyn mv. i Danmark for ca. 464 mio. kr. årligt i 2040 og frem.

Det vurderes umiddelbart, at forslaget indebærer omkostninger for spildevandsselskaberne for mellem 10-18 mio. kr. årligt til monitorering af miljøfarlige stoffer, klimagasser, overløb mv. Heraf forventes 70 % finansieret af husholdningerne gennem forhøjede vandtakster, og resten af virksomhederne. Hovedparten af udgifterne, (ca. 10 mio. kr.), vedrører ekstra monitorering af miljøfarlige stoffer. Monitorering af miljøfarlige stoffer vil betyde, at indsatser mod miljøfarlige stoffer i vandmiljøet vil blive langt mere effektiv fremadrettet.

Beskyttelsesniveauet og andre konsekvenser

Forslaget forventes at medføre en forbedring af kvaliteten af overfladevand i Danmark og EU på grund af færre næringsstoffer og færre mikroforurenende miljøfarlige stoffer. Der forventes desuden positive konsekvenser for beskyttelsesniveauet som følge af krav til energineutralitet og udnyttelse af ressourcer. I den forbindelse forventes forslaget at medføre en reduktion i CO₂ udledningen på EU-plan på 4,7 mio. tons pr. år.

Høring

Forslaget har været sendt i høring blandt en bred kreds af interessenter, hvor der er indkommet følgende høringssvar:

Danske drikke- og spildevandsselskaber (DANVA) vurderer, at direktivudkastet er udtryk for et imponerende og fremsynet stykke arbejde fra EU-Kommissionens side. Det er ambitiøst, og det vil kunne skabe en ramme om de næste mange års spildevandsaktiviteter. DANVA stiller sig tvivlende overfor, om de gennemsnitlige takststigninger i EU vil kunne nøjes med at være 2,3 %. DANVA udtrykker, at de europæiske ambitioner gør det endnu mere presserende, at de danske lovgivere sikrer, at den økonomiske regulering ændres, så den understøtter omstilling af vandsektoren, så den kan møde nye udfordringer foranlediget af miljøfarlige stoffer og klimaforandringer.

Dansk Industri (DI) konstaterer med tilfredshed, at der i forslag til revideret direktiv er medtaget en række af de centrale ønsker, som den danske vandbranche i regi af Vandvisionen har arbejdet for de seneste år. DI opfordrer på den baggrund Miljøministeriet til fortsat at arbejde på at fremme Vandvisionens mål og ideer. DI støtter overordnet den foreslåede revision og ændringen fra et "end-of-pipe" direktiv til et integreret direktiv, der stiller krav til anlæggenes drift og indretning.

Landbrug & Fødevarer (L&F) finder, at forslaget indeholder mange positive elementer, herunder en større grad af produktion af biogas, som blandt andet sikrer en bedre udnyttelse af det organiske materiale, som fødevarerindustrien leverer til renseanlæggene.

Dansk Miljøteknologi (DMT) finder, at tiden er løbet fra, at direktivet kun havde fokus på indsamling og rensning af spildevand. DMT finder det positivt, at EU på linje med udviklingen i Danmark snarere ser renseanlæg som ressourceanlæg, der skal anvende de ressourcer, der er i spildevandet.

Tænketanken Hav og Rådet for Grøn omstilling (TH/RGO) har afgivet fælles høringssvar og finder det grundlæggende vigtigt, at Danmark arbejder for et væsentligt skærpet mål for reduktion af klimagasser, og at det fjerde renses trin samt det udvidede producentansvar fastholdes, men mener samtidig, at kravene bør gælde for alle by størrelser og alle anlæg – også de mindste, samt at tidshorizonten ikke er ambitiøs nok.

Udledningstilladelser

Kommunernes Landsforening (KL) forventer, at kommunerne vil blive kompenseret for alle ekstraopgaver, herunder ikke mindst forslaget om, at udledningstilladelse fremover skal revurderes hvert 6. år.

DMT finder det positivt, at der indføres en fast revisionskadence for udledningstilladelser til renseanlæg. DMT finder, at den foreslåede faste revision af udledningstilladelser også bør omfatte overløbsbygværker og regnbetingede udløb, evt. med længere interval mellem revisionerne, så vi sikrer mest miljø for pengene.

DANVA opfordrer til, at der i tilfælde af, at der kommer krav om revurdering hvert 6. år, opstilles nogle retningslinjer for kommunernes arbejde, der sikrer revision af udledningstilladelse tager hensyn til konsekvenserne for forsyningernes investeringer.

Energi og klima

DANVA, DI og DMT finder det positivt, at Kommissionen efter dansk forbillede og pres foreslår at sætte krav om energiaudits og energineutralitet i hele spildevandsektoren. DANVA, DI og DMT finder dog samtidigt, at ambitionerne burde være højere, og at energineutralitet burde kunne opnås før 2040, og at energineutraliteten burde gælde alle forsyningernes aktiviteter og ikke kun renseaktiviteter.

DANVA, DI, TH/RGO og DMT finder det uambitiøst, at Kommissionen ikke foreslår, at der stilles mål om reduktion af lattergasemissioner og klimaneutralitet for spildevandssektoren, ligesom der er stillet i den danske Klimaplan for en grøn affaldssektor og Cirkulær Økonomi. DMT opfordrer til, at Danmark arbejder for, at der stilles krav til alle direkte klimagasemissioner, det vil sige både metan og lattergas.

Rensetrin i forhold til medicinrester mv.

DANVA, DI, TH/RGO og DMT er positive over for krav om rensning af miljøfarlige stoffer for at sikre vandmiljøets kvalitet til gavn for biodiversitet, miljø og sundhed. DMT havde gerne set, at der frem for fjernelse af indikatorstoffer blev taget udgangspunkt i toksicitet og koncentration af de enkelte stoffer. DMT finder endvidere, at Danmark skal arbejde for, at der kommer yderligere krav i forhold til fjernelse af mikroplast.

L&F peger med udgangspunkt i beregninger, som COWI har udarbejdet for Miljøministeriet, på, at omkostningerne til et fjerde rensetrin vil blive meget store, og at så store ekstraomkostninger ikke er proportionale med miljøeffekten. Danmark bør arbejde for, at omkostningerne til et fjerde rensetrin nedbringes markant. Hvis der ikke opnås enighed om at indføre et udvidet producentansvar til at finansiere det fjerde rensetrin, vil forbrugerne kunne opleve prisstigninger på afledning af spildevand på op til 20 procent.

DANVA savner en tydeligere fokus på kildeopsporing og kontrol af kilder og bedre sammenhæng med Vandrammedirektivets krav om god tilstand i det modtagne vandområde. Det er DANVAs opfattelse, at rensning ved kilden er den økonomisk mest optimale løsning – især når det gælder stoffer fra punktkilder.

DANVA peger på, at det er vigtigt, at der i god tid udarbejdes en national liste over områder, hvor udledning af miljøfarlige stoffer kan give miljø- og sundhedsmæssige risici, således at forsyningerne får god tid til at planlægge yderligere rensning.

Udvidet producentansvar

DANVA, LF, DMT og TH/RGO støtter kommissionens forslag om at implementere forurenere-betaler-princippet gennem et princip om udvidet producentansvar velkomment. De opfordrer til, at den danske regering er aktive og støtter EU-Kommissionen i introduktionen af det udvidede producentansvar. DANVA finder det u hensigtsmæssigt, at producenter, der markedsfører mindre end 2 tons kosmetik- og lægemidler, slipper for betaling. TH/RGO finder, at producentansvaret dækker for snævert og bør afspejle hele spektret af mikroforurenende stoffer.

DI er skeptiske over for den foreslåede producentansvarsordning. DI mener ikke, at der er en direkte kobling mellem producenten og den udgift, der pålægges, samt at producenterne ikke har indflydelse på udgiftens størrelse, det vil sige renselanlæggenes implementering af et fjerde rensetrin. Dertil kommer, at producenter af kosmetik og medicin vil komme til at rense for en lang række miljøfarlige stoffer, der kommer fra andre kilder.

Overløb

DANVA, DI, LF, DMT og TH/RGO er positive over for forslagene til nedbringelse af antallet af overløb af urensede spildevand fra fælleskloakker og bedre håndtering af regnvandsudløb. DMT finder, at krav om forvaltningsplaner og yderligere monitorering af overløb og regnvandsudløb vil gavne miljøet og ikke mindst eksport af danske løsninger på området. DMT finder dog samtidig, at direktivet bør suppleres med krav om rensning af overløbs- og regnvand. DI finder, at der bør indføres en yderligere monitoreringspligt over for de stoffer i overløbene, der er centrale for målopfyldelse i recipienten.

TH/RGO finder, at det er positivt, at der er lagt vægt på forebyggende indsatser og blågrønne løsninger i de integrerede kloak/klimatilpasningsplaner for byområder med over 10.000 indbyggere.

DANVA, L&F er positive over for de foreslåede skærpede krav til udledning af kvælstof, fosfor og organisk materiale. DANVA, DI, L&F finder, at der lægges op til et meget krævende prøvetagningsprogram og opfordrer til, at der dels stilles spørgsmål til proportionaliteten af det, samt at det gøres muligt at indføre online-målinger.

DANVA opfordrer endvidere til, at den prøvetagningsmetode, vi anvender i Danmark, også bliver anvendt i EU, eller at Danmarks afvigende metode fortsat godkendes af EU.

Genanvendelse af ressourcer

DANVA og L&F støtter op omkring, at der er ambitioner om at genanvende næringsstoffer fra slam, og at denne udnyttelse knyttes op på affaldshierarkiet. DANVA opfordrer til, at Danmark er aktive i forbindelse med arbejdet omkring at fastlægge konkrete mål for genanvendelse af kvælstof og fosfor på EU-niveau. L&F finder det væsentligt, at der ikke stilles krav til genanvendelse af næringsstoffer, der forhindrer brug af pyrolyseteknologi. L&F foreslår, at Danmark arbejder for, at direktivet justeres, så det fremgår, at minimumskravene til genanvendelse skal tage højde for teknologier til reduktion af klimaudledninger.

Data og oplysning

DANVA finder, at det er u hensigtsmæssigt, at dataindsamling skal ske for byområder. DANVA opfordrer til, at Danmark fortsat indsamler data på selskabsniveau.

DI finder, at forslagene om øget oplysning til befolkningen om spildevandskvalitet mv. er et godt initiativ, som ligger i tråd med de nye og tilsvarende informationsforpligtigelser i drikkevandsdirektivet.

Evaluering

L&F finder det positivt, at direktivet vil stille krav om, at virksomheders tilladelser til at tilslutte kloaksystemet skal revurderes hvert 6 år. Det vil betyde, at europæiske virksomheder vil få vilkår, der ligner de danske. L&F mener endvidere, at Danmark skal arbejde for, at kravene til revurderinger af IED virksomheder skal harmoniseres med kravene i IED direktivet.

Sagen har været i høring i EU Miljøspecialudvalget forud for møde d. 29. november 2022. Følgende bemærkninger er fremkommet:

Dansk industri (DI) foreslår, at der skelnes til direktivet om industrielle emissioner sådan, at man får koordineret kravet om revurderinger hvert 6. år med kravene i IED direktivet (hvert 8. år). I forhold til indførelse af producentansvar er DI skeptisk overfor forslagets formuleringer, og mener i den forbindelse, at det er vigtigt, at spildevandsselskaberne ikke bare kan udstede regninger til producenterne.

Tænketanken HAV (HAV) finder gode takter i forslaget. HAV efterlyser skærpede krav i forhold til også at lade mindre byområder være omfattet forslaget, og i forhold til at skærpe tidsfristerne generelt.

Kosmetik- og hygiejnebranchen fremfører, at der er stor forskel på produktion af kosmetisk og lægemidler, og er derfor undrende overfor, at de to ting sidestilles i forslaget. Kosmetik- og hygiejnebranchen finder det vigtigt med inddragelse i de videre konsekvensberegninger, og gør i den forbindelse opmærksom på, at der er mange SMV'er inden for kosmetik.

Landbrug og Fødevarer (L&F) hilser forslaget velkomment. L&F finder det vigtigt, at der er proportionalitet mellem økonomiske konsekvenser og miljøforbedringer.

DMT bakker op om forslaget nye elementer. DMT savnede holdning til klimadelen, hvor man finder, at det godt kunne være mere ambitiøst. F.eks. er der ikke krav til de direkte drivhusgasemissioner med, og DMT håber, at det er noget, som kunne komme ind i direktivet. I forhold til overvågning af MFS så man gerne, at Danmark støtter, at man går videre i forhold til rensning. I forhold til overvågning af fælles overløb til kloak, var der et vejledende mål på 1 %, her ønsker man også en mere ambitiøs fast målsætning.

Danske drikke- og spildevandsselskaber (DANVA) vurderer, at forslaget overordnet set er imponerende og fremsynet. Det er ambitiøst og vil kunne skabe en god ramme for de næste mange års spildevandsaktiviteter. DANVA vurderer, at det vil afføde øgede omkostninger for forbrugerne, at leve op til målene. DANVA stiller sig tvivlende i forhold til om de gennemsnitlige takststigninger i EU kan nøjes med at være 2,3 %. DANVA opfordrer til at forholde sig kritisk til Impact assesment særlig fsva. det 4. rænsetrin. DANVA mener, at der er behov for eksterne finansieringskilder, hvis der skal kunne rejses midler, der svarer til 27 % af omkostningerne. DANVA mener også, at regeringen aktivt bør støtte introduktion af det udvidede producentansvar på spildevandsområdet. Det er vigtigt at producenterne også tager del i håndtering samt finansiering af de miljøfarlige stoffer. DANVA opfordrer også til at prioritere arbejdet med følgelovgivning. DANVA fremfører, at det er vigtigt at danske lovgivere sikrer, at økonomisk regulering understøtter klimarelateret omstilling af vandsektoren.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) opfordrer til, at positive miljømæssige konsekvenser og evt. økonomiske fordele heraf samt om forslagets betydning for beskyttelsesniveauet skrives ind i sagen. DN mener at: Det udvidede producentansvar skal bredes ud til alle sektorer (og ikke kun pharmaceuticals (veterinære undtaget) og cosmetics), der bidrager med mikroforurenende stoffer – som minimum også biocider, pesticider og tekstil. En målsætning om max. 1% af spildevandsmængderne (tørvejrsmængderne) kan tillades som overløb, men kravet skal være obligatorisk. Det er fint med grænseværdier for 24 nye miljøfarlige stoffer og skærpelse af 16 gamle grænseværdier, men der mangler i høj grad at gøre brug af gruppegrænseværdier – herunder for neonicotinoids, pyrethroids, antibiotics, estrogenic substances and bisphenols. Uden sådanne kan stoffer nemt substitueres med stoffer inden for samme gruppe med ligeså miljøfarlige egenskaber. Der bør gøres brug af screeningsteknikker over for blandings-(cocktail)effekter, eksempelvis er angiveligt der kendte robuste effektgrænser for blandinger af hormonstoffer.

Herudover vil DN gerne tilslutte sig bemærkninger af givet af andre som høringssvar: Som DANVA at man skal sikre sig at reguleringen af den danske vandsektor ikke indeholder økonomiske barrierer, men tværtimod positive incitamenter for hurtig håndtering af miljøfarlige stoffer og klimagasser/energinutralitet. Som DANVA, DI og DMT at der sættes krav om energiaudits og energineutralitet i hele spildevandsektoren, at ambitionerne burde være højere, og at energineutralitet burde kunne opnås før 2040, og at energineutraliteten burde gælde alle forsyningernes aktiviteter og ikke kun renseaktiviteter. Som DANVA, DI, TH/RGO og DMT, at der skal stilles mål om reduktion af lattergas- og metan-emissioner og klimaneutralitet for spildevandssektoren, ligesom der er stillet i den danske Klimaplan for en grøn affaldssektor og Cirkulær Økonomi. Som DANVA, DI, TH/RGO og DMT at der stilles skærpede krav om rensning af miljøfarlige stoffer for at sikre vandmiljøets kvalitet til gavn for biodiversitet, miljø og sundhed, at det sker med fokus på toksicitet og koncentration af de enkelte stoffer og ikke på indikatorstoffer alene, og at mikroplastfjernelse får øget fokus. Som DANVA, LF, DMT og TH/RGO at implementere forurenere-betaler-princippet gennem et princip om udvidet producentsvar, at der ikke sættes en minimumsgrænse for producenter, der markedsfører mindre end 2 tons kosmetik- og lægemidler, men at producentansvaret bør dække hele spektret af mikroforurenende stoffer. Som DANVA, DI, LF, DMT og TH/RGO at det er positive forslag til nedbringelse af antal overløb af urensset spildevand fra fælleskloakker og bedre håndtering af regnvandsudløb, at krav om forvaltningsplaner og yderligere monitorering af overløb og regnvandsudløb vil gavne miljøet og potentielt eksport af danske løsninger på området, og at direktivet bør suppleres med krav om rensning af overløbs- og regnvand (forsin-kelsesbassiner primært), samt at der bør indføres en skærpet monitoreringspligt over for de stoffer i overløbene, der er centrale for målopfyldelse i recipienten. Som TH/RGO, at det er positivt, at der er lagt vægt på

forebyggende indsatser og blågrønne løsninger i de integrerede kloak/klimatilpasningsplaner for byområder med over 10.000 indbyggere.

Sagen har været i høring i EU Miljøspecialudvalget forud for mødet d. 21. februar 2023. Følgende bemærkninger er fremkommet:

Dansk Industri (DI) støtter generelt de danske prioriteter. I forhold til Kommissionens forslag om indførelse af en producentansvarsordning finder DI ikke, at forslaget lever op til basale krav vedr. medbestemmelse over for behandling af affaldet for de berørte brancher. I forhold til Kommissionens opgørelse om, at 92 % af miljøfarlige stoffer stammer fra medicin og kosmetik, så finder DI det uklart, hvordan Kommissionen er kommet frem til det tal. DI finder, at der er lagt op til et system, som ikke giver anledning til forbrugeradfærdsændringer. DI fremfører, at for de medlemslande, hvor forbrugerne betaler for rensningen af spildevandet skal der være mulighed for, at blive fritaget for krav om at indføre udvidet producentansvar.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) opfordrer til, at økonomiske fordele som følger af forslaget, også kommer til at fremgå af sagen.

Kosmetik- og hygiejnebranchen finder, at indførelse af udvidet producentansvar kan ramme skævt, da mikroforurenende stoffer fx koffein fra kosmetik, også kan komme fra andre kilder/produkter. Det kommer til at betyde, at ikke alle ansvarlige brancher kommer til at bidrage til finansieringen. Kosmetik- og hygiejnebranchen mener, at der skal tages udgangspunkt i tørvægt af stoffer frem for produkt i forhold til finansiering, som følge af udvidet producentansvar. I forhold til fareklasser mener branchen ikke, at der skal henvises til CLP forordningen.

Landbrug og Fødevarer (L&F) støtter øget overvågning af overløb fra fælleskloak. L&F støtter minimering af administrative byrder.

Dansk Miljøteknologi (DMT) støtter fokus på energieffektivitet, men det må ikke være på bekostning af øget emissioner af drivhusgasser. DMT mener, at Danmark bør spille ind med en reduktionsmålsætning for emission af drivhusgasser fra rensenanlæg. I forhold til analysen af de økonomiske konsekvenser opfordrer DMT til, at man også bruger forsigtighedsprincippet og medregner økonomiske gevinster. Det er et forslag, som kan drive grøn teknologi mere frem.

Plastic Change mener, at Danmark skal arbejde for, at der kommer yderligere krav i forhold til fjernelse af mikroplast.

Danske drikke- og spildevandsselskaber (DANVA) udtrykker bekymring for, at det alene bliver spildevandsforbrugerne, der kommer til at betale for skærpede rensning. DANVA støtter Kommissionens forslag om indførelse af det udvidede producentansvar i relation til et evt. 4. rensetrin, som bl.a. skal rense for miljøfremmede stoffer fra bl.a. medicin og kosmetik. DANVA støtter forslaget om at medicinal- og kosmetikbranchen skal være med til at betale for indførelse af et 4. rensetrin. DANVA støtter også Kommissionens forslag i forhold til energieffektivitet, cirkulær økonomi, bedre rensning for næringsstoffer, øget overvågning og reduktion af overløb. Endvidere støtter DANVA tiltag som har fokus på at fremme klimaneutralitet, og finder det vigtigt at der afsættes tilstrækkelig tid til implementering. DANVA fremfører, at de europæiske og regeringens ambitioner nødvendiggør, at den danske, økonomiske regulering for vandsektoren ændres, så omstillingen muliggør.

Sagen har været i skriftlig høring i EU-miljøspecialudvalget 29.08.23-05.09.23.

Dansk Miljøteknologi (DMT) finder det vigtigt, at det er de faktiske emissioner, som skal monitoreres. Dvs. monitorering fremkommet ved hjælp af direkte målinger, og ikke via faktormodeller. DMT finder det endvidere vigtigt, at målene for energi- og klimaneutralitet bliver mere ambitiøse.

Dansk Industri (DI) finder det vigtigt, at arbejde for ambitiøse mål på energi- og klimaområdet. DI fremfører i relation hertil, at klimapåvirkningen fra vandsektoren i EU ikke er en helt lille størrelse. DI finder det derfor af stor betydning, at målene for energi- og klimaneutralitet bliver mere ambitiøse. Angående forslaget om at indfører udvidet producentansvar er DI skeptisk, og DI mener derfor, at der skal indføres national fleksibilitet i forhold til, at medlemsstaterne selv kan bestemme om udgifterne kan finansieres. DI mener, at tidsfristerne i forslaget meget lidt ambitiøse.

Rådet for Grøn Omstilling (RGO) mener, at ansvaret for overvågning af resistente bakterier, er velplaceret hos renseanlæg, da det er et område, som bør have stor bevågenhed, pga. dets mulige samfundseffekter (fx ift. pres på sundhedssystemet). RGO mener, at der er behov for, at der akut handles ift. at sikre bedre rensning for miljøfarlige stoffer. RGO mener, at datagrundlaget hele tiden skal udbygges og kvalificeres, men det må omvendt ikke forhale handling; ”paralysis by analysis”. RGO peger derfor på kvalificering af datagrundlag, mens der iværksættes handling ud fra eksisterende viden. RGO understreger, at det haster med handling. RGO mener ikke, at Danmark kommer til at leve op til Vandrammedirektivet i 2027, og derfor mener RGO, at det er presserende at få rammerne på plads. RGO fremfører, at implementeringstiden ikke kun bør vægtes ift. virksomheder og erhverv, men i høj grad også ift. vandmiljøets (dårlige) tilstand. RGO mener, at det meget tydeligt skal defineres, hvad et ”MFS følsomt vandområde” er. Desuden peger RGO på, at forhold ændrer sig – hvilket kan komme til at betyde, at et område, der ikke er blevet defineret ”MFS følsomt”, kan blive det på et senere tidspunkt.

Kosmetik- og hygiejnebranchen støtter princippet om, at forurenere betaler, også når det kommer til udledning af mikroforurenende stoffer, som industrien måtte være ansvarlig for. Branchen mener samtidigt, at der skal være en fair og direkte sammenhæng mellem det, som industrien udleder og den omkostning, som industrien vil blive gjort ansvarlig for i forhold til det fjerde renses trin. Kosmetik- og hygiejnebranchen henviser til, at branchen tilskrives en uforholdsmæssig stor andel af mikroforurenende stoffer i Kommissionens forslag til direktiv. Branchen henviser endvidere til en analyse fra kosmetikindustriens europæiske interesseorganisation (Cosmetic Europe), som viser, at kosmetikindustriens faktiske bidrag af miljøskadelig forurening (toxic load) ligger på ca. 1 %. Branchen mener i forlængelse heraf, at det er vigtigt, at få en klar definition af mikroforurenende stoffer, så der ikke indføres en generisk tilgang, men alene et ansvar for udledning af de stoffer, som reelt er miljøskadelige og som der er behov for at fjerne i et fjerde renses trin. Branchen opfordrer finder det videre meget vigtigt, at der udarbejdes en specifik liste/bilag over de stoffer som reelt bidrager til forureningen og hvor et fjerde renses trin er nødvendigt.

Tænketanken Hav (TTH) stiller sig generelt positivt i forhold til byspildevandsdirektivets indhold. TTH finder det vigtigt med en ambitiøs tilgang i forhold til prøvetagning og rensning af miljøfarlige stoffer. TTH mener, at der i EU bør foretages en analyse af lægemiddelvirksomhedernes muligheder for substituering af mikroforurenende stoffer samt efterspørgslen på en yderligere kvalificering af de skadelige effekter for enkelte mikroforurenende stoffer. TTH finder det bekymrende, hvis der arbejdes på at reducere omkostninger ved at reducere prøvetagninger. TTH finder, at det i alle situationer er nødvendigt at indføre et fjerde renses trin, og at det bør indføres med en deadline. TTH foreslår at udvide screeningen af prøvetagningerne både frekvensen og udvidelsen af anvendte metoder. Dette vil ifølge TTH lukke nogle af de huller, der er i det nationale datagrundlag med henblik på monitorering af miljøfarlige stoffer i renses spildevand.

DANVA finder, at den danske tilgang bør være mere ambitiøs. Efter DANVA's opfattelse er der risiko for, at Danmark medvirker til en udvanding og udskydelse af initiativer i den meget nødvendige revision af direktivet. Efter DANVA's opfattelse vil konsekvenserne være manglende udvikling af sektoren og deraf følgende

problemer med opnåelse af vigtige mål i den grønne omstilling og i forhold til vandmiljøet. DANVA argumenterer for, at der skal være klar støtte til det udvidede producentansvar. DANVA støtter, at der skal være fokus på at reducere unødvendige administrative udfordringer for selskaberne. I forhold til tilsyn, så er det ikke branchens ønske at minimere tilsynet mest muligt. DANVA mener, at prøvetagning i spildevand er et meget vigtigt redskab i forhold til dels overvågning af driftseffektivitet dels overholdelse af udledningstilladelser. Derfor mener DANVA, at færre prøver ikke er ønskeligt, og at det kan føre til problemer med at dokumentere målopfyldelse af udledningstilladelserne. DANVA opfordrer i stedet til, at prøvetagningen effektiviseres med blandt andet indførelse af onlinemålemetoder. DANVA finder det vigtigt at være ambitiøs i forhold til energi- og klimaneutralitet. DANVA støtter også behovet for at der monitoreres i forhold til overløb, klimagasser og miljøfarlige stoffer. DANVA er enige i, at der skal indføres et fjerde renses trin alle steder, hvor det er nødvendigt for at opnå god tilstand i vandmiljøet. DANVA støtter Kommissionens forslag om, at dette i det mindste skal være obligatorisk for anlæg over 100.000 p.e. DANVA er imod at gøre princippet om udvidet producentansvar til et nationalt anliggende. DANVA fremfører i forlængelse heraf, at konsekvensen ville være, at kunderne skal betale de 464 mio. kroner årligt, som det fjerde renses trin kræver. DANVA kan støtte, at det undersøges, om lægemidler med indhold af mikroforurenende stoffer kan substitueres, men DANVA mener dog ikke, at det er en opgave, der skal løses i forbindelse med revisionen af byspildevandsdirektivet. DANVA mener, at det i stedet bør det være en del af den igangværende revision af Lægemedeldirektivet. DANVA støtter en opkvalificering af datagrundet i EU-regi – men mener ikke, at implementeringen af byspildevandsdirektivet skal afvente revisionen af en lang række andre EU-retsakter. DANVA mener ikke, at man skal vente med at igangsætte det udvidede producentansvar som en finansieringsmodel, før det er undersøgt, om der er andre producenter end kosmetik- og medicinindustrien, som bør bidrage. DANVA mener, at "free-riders" kan håndteres via matematiske modeller, når først finansieringsmodellen er skabt nationalt. DANVA mener, at det skal sikres, at medlemsstaterne får den nødvendige tid til implementering, og mener også, at det giver mening at koordinere tidsfrister med Vandrammedirektivets perioder. Overordnet mener DANVA dog, at der ikke skal slækkes på ambitionerne i Kommissionens forslag, og at direktivets frister kun skal justeres en smule mhp., at de bliver realistiske. DANVA finder det vigtigt, at der ikke sker forringelser af direktivudkastets mål om næringsstoffjernelse. DANVA er i forlængelse heraf specielt bekymret for, at rensekrav kan sænkes i forhold til kvælstof kan sænkes ved lave temperaturer.

Kommunernes Landsforening (KL) påpeger, at der er en øget arbejdsbyrde for kommunerne ved forslaget om at udføre en form for øget tilsyn med private anlæg samt at udledningstilladelser fra renseanlæg skal gennemgås hvert 6. år. Som KL læser sagen, så fastholdes tidsrammen på 6. år. Her havde KL gerne set større fleksibilitet, så det i højere grad kunne samtænkes med eksisterende indsatser og eksempelvis nye byudviklingsprojekter. Derudover ser KL fortsat en øget monitoring fra EU's side, og det er uklart hvilken myndighed, der skal løfte den opgave. KL noterer sig, at kommunerne forventes at få flere opgaver med planlægning, monitoring og tilsyn. Herunder også en øget borgerrettede kommunikation.

Generelle forventning til andre landes holdninger

Der har været afholdt en række møder i Rådets miljøarbejdsgruppe, hvor forslaget er blevet præsenteret og gennemgået. Et flertal af medlemslande har udtrykt sig positivt over for forslaget. Heraf har en række lande udtrykt tilfredshed med, at forslaget også bidrager til energineutralitet og cirkulær økonomi. Mange lande har fundet ambitionsniveauet i forhold til overløb og rensning for næringsstoffer og organisk materiale for ambitiøst og har argumenteret for at lempe kravene. En stor gruppe medlemslande har udtrykt sig positivt i forhold til et fjerde renses trin. En stor gruppe medlemslande har udtrykt sig positivt i forhold til ideen om udvidet producentansvar til finansiering af det fjerde renses trin, mens en mindre gruppe lande har udtrykt bekymring herom.

Regeringens generelle holdning

Regeringen hilser forslaget velkomment med henblik på opfølgning på den Grønne Pagt herunder handlingsplanerne om nulforurening og cirkulær økonomi.

Regeringen støtter, at der er fokus på cirkulær økonomi og ønsker målene for klima og energieffektivitet bliver mere ambitiøse. Regeringen støtter, at der er fokus på bedre rensning for næringsstoffer, samt øget overvågning og reduktion af overløb fra fælleskloak. Det er vigtigt, at der også sker en reduktion af udledninger af næringsstoffer i de lande, som Danmark deler vandområder med. Regeringen støtter, at flere byer omfattes af forslaget's anvendelsesområde og krav. Regeringen støtter endvidere, at der indføres krav om monitorering af, klimagasser og miljøfarlige stoffer.

Regeringen finder det vigtigt, at der ikke skal være specifikke krav til overvågning for sygdomme gennem spildevandet, hvis en tilsvarende overvågning kan varetages gennem andre metoder. Eksempelvis sker overvågningen i Danmark af influenza og en række øvrige luftvejsinfektion gennem sentinelovervågning, hvor praktiserende læger tager prøver fra patienter med symptomer på luftvejsinfektioner.

Regeringen finder det centralt, at de administrative omkostninger for både spildevandsselskaberne og det offentlige tilsyn minimeres, fx ved færre prøver for spildevandet. Det er desuden væsentligt, at medlemsstaterne sikres tilstrækkelig tid til at implementere direktivernes krav, samt at tidsfristerne afstemmes med EU's vandrammedirektivs 6 års perioder.

Regeringen finder det vigtigt, at der indføres et fjerde rensetrin for medicin- og kosmetikrester i de vandområder, hvor dette skønnes nødvendigt. I den forbindelse er det væsentligt for regeringen, at der i forslaget indføres national fleksibilitet til, at medlemsstaterne selv kan bestemme, om udgifterne finansieres ved et udvidet producentansvar eller ved anden finansiering. Regeringen finder også, at der i EU-regi bør foretages en analyse af lægemiddelvirksomheders muligheder for substituering af mikroforurenende stoffer, herunder evt. konsekvenser for lægemidlers effekt, forsyningssikkerhed og patientsikkerhed, såfremt et fjerde rensetrin finansieres igennem en ordning om udvidet producentansvar. Endelig mener Regeringen, at det foreliggende datagrundlag i EU-regi bør kvalificeres yderligere i forhold til at afsøge hvilke mikroforurenende stoffer, der er særligt skadende, mhp. at evt. andre udledere af mikroforurenende stoffer bidrager til finansieringen, såfremt der indføres en ordning med udvidet producentansvar.

Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Grund- og Nærhedsnotat er oversendt til Folketingets Europaudvalg den 2. december 2022.

Samlenotat er oversendt til Folketingets Europaudvalg den 23. februar 2023.